RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

OSMANLI İMPARATORLUĞU III
Duraklama devri

KARACAN

OSMANLI İMPARATORLUĞU III Duraklama devri

31

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı ve Metin Yazarı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: **Prof. Dr. TAHSİN YAZICI, Doç. Dr. ALİ İHSAN GENCER, Doç. Dr. MEHMET ÖZSAİT, Doç. Dr. İSMET MİROĞLU, PAUL MANDRİNİ, ALBERTO CABADO, EUGENİO ZOPPİ**
Resimleyen: **TÜRKAY ÖZBURSALI**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek 3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5 sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edilmiş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.

Renk Ayrımı: **ÇALİ GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASIMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI,** Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 250 TL/Kıbrıs'ta: 330 TL

DURAKLAMA DEVRİ

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN DURAKLAMA
DEVRİ, SOKULLU'NUN 1579'DA ÖLÜMÜYLE BAŞLAR,
II. VİYANA KUŞATMASI (1683) İLE SONA ERER.
2

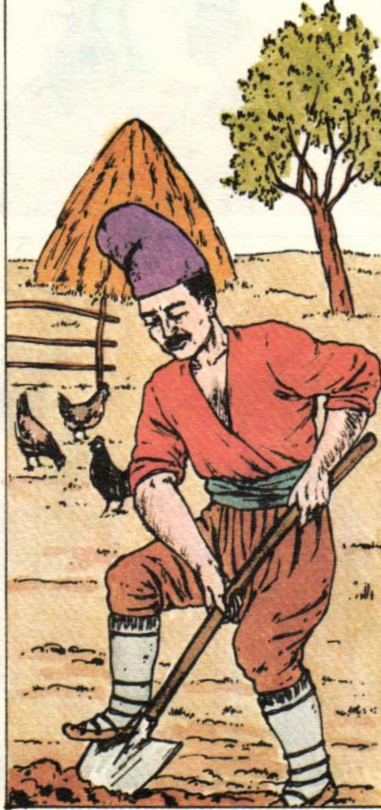

DURAKLAMAYI ETKİLEYEN NEDENLERİN BAŞINDA, İMPARATORLUĞUN MUTLAKIYETÇİ VE TEOKRATİK YAPISI GELMEKTEDİR. MUTLAKIYETÇİ İDARE BİÇİMİNDE BÜTÜN YETKİLER PADİŞAHTA TOPLANIR.
OSMANLI DEVLETİ XIV.-XVII. YÜZYILLAR ARASINDA ÂDİL VE KUDRETLİ...

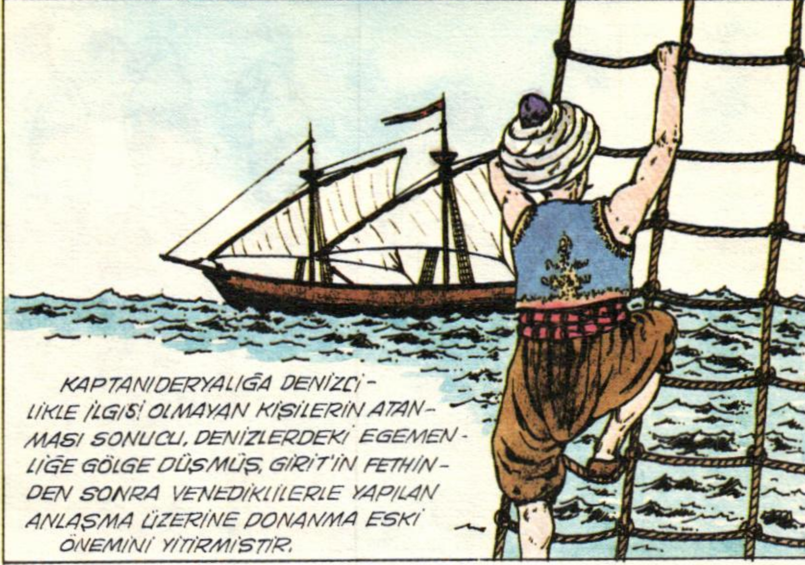

...HÜKÜMDARLAR TARAFINDAN YÖNETİLMİŞ, XVII. YÜZYILDAN İTİBAREN TAHTA GEÇEN KİŞİLER YA ÇOCUK YAŞTA YA DA DELİ OLDUKLARINDAN DEVLET YÖNETİMİ ÇEŞİTLİ ZÜMRELERİN İKTİDAR MÜCADELELERİYLE SARSILMIŞTIR.
3

İMPARATORLUĞUN TEMEL
TAŞLARINDAN OLAN ORDU VE
DONANMANIN III. MURAD (1574-
1595) DEVRİNDEN İTİBAREN
BOZULMAYA BAŞLADIĞI GÖRÜLÜR.
YENİÇERİ VE KAPIKULU OCAKLA-
RINDA BAŞLAYAN DİSİPLİNSİZLİK...

....KISA SÜREDE EYALET
ASKERLERİNİ DE ETKİLEMİŞ,
TIMARLARIN DAĞITILMASIN-
DA UYGULANAN ADALETSİZLİK,
TARIM VE HAYVANCILIĞIN
GERİLEMESİNE YOL
AÇMIŞTIR.

KAPTANIDERYALIĞA DENİZCİ-
LİKLE İLGİSİ OLMAYAN KİŞİLERİN ATAN-
MASI SONUCU, DENİZLERDEKİ EGEMEN-
LİĞE GÖLGE DÜŞMÜŞ, GİRİT'İN FETHİN-
DEN SONRA VENEDİKLİLERLE YAPILAN
ANLAŞMA ÜZERİNE DONANMA ESKİ
ÖNEMİNİ YİTİRMİŞTİR.

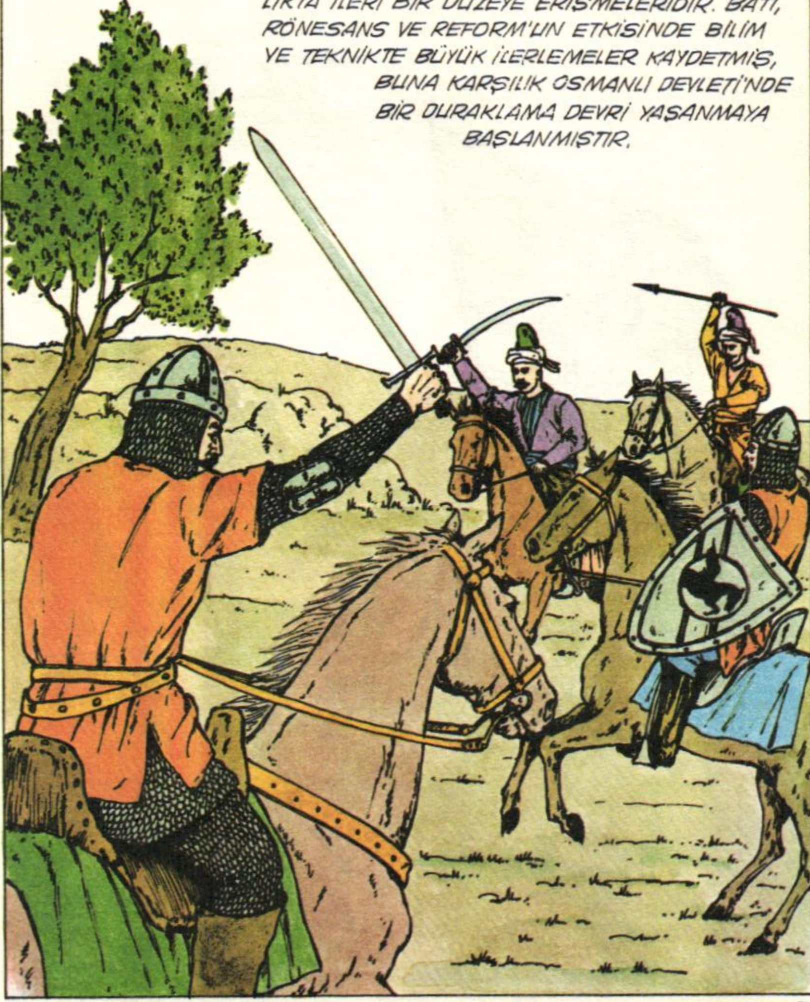

DURAKLAMANIN BİR
BAŞKA NEDENİ MALİYENİN
BOZULMASI VE GELİR
KAYNAKLARININ AZALMA-
SIDIR. ORDU VE DONAN-
MANIN ÇÖKÜŞÜ
SAVAŞLARDAN
ELDE EDİLEN
GANİMETLERİN
AZALMASINA
YOL AÇMIŞ....

5

...BU DÖNEMDE ARTAN SARAY MASRAFLARINI KARŞILAYAMAYAN HAZİNE, SIK SIK PADİŞAHLARIN DEĞİŞMESİ NEDENİYLE ÖDENEN CULÜS BAHŞİŞLERİNDEN OLUMSUZ YÖNDE ETKİLENMİŞTİR.

HAZİNEYE GELİR SAĞLAMAK AMACIYLA BASILAN DÜŞÜK AYARLI PARANIN, ESNAFLA ASKERİN ARALARININ AÇILMASINA NEDEN OLDUĞU VE ASKERİ İSYANLARLA NETİCELENDİĞİ BİR GERÇEKTİR.

6

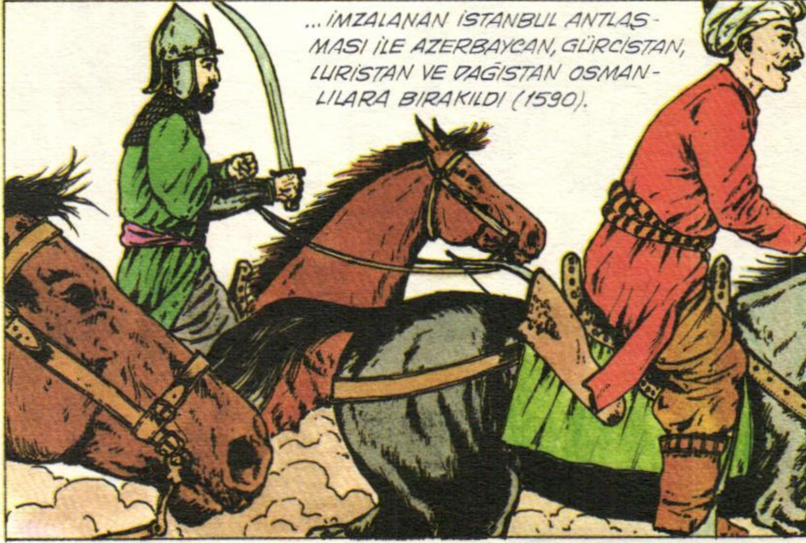

DURAKLAMAYI ETKİLEYEN DIŞ NEDENLER İSE, İMPARATORLUĞUN DOĞAL SINIRLARA KAVUŞMASI, BATILI DEVLETLERİN, OSMANLI DEVLETİ'NE KARŞI SALDIRGAN BİR TAVIR ALMASI, KÜLTÜR VE UYGARLIKTA İLERİ BİR DÜZEYE ERİŞMELERİDİR. BATI, RÖNESANS VE REFORM'UN ETKİSİNDE BİLİM VE TEKNİKTE BÜYÜK İLERLEMELER KAYDETMİŞ, BUNA KARŞILIK OSMANLI DEVLETİ'NDE BİR DURAKLAMA DEVRİ YAŞANMAYA BAŞLANMIŞTIR.
7

OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN XVII. YÜZYILDAKİ SİYASİ DURUMUNU BELİRLEYEN GELİŞMELERİN BAŞINDA İRAN, VENEDİK, LEHİSTAN VE AVUSTURYA İLE OLAN İLİŞKİLER GELİR. ŞİMDİ SIRASIYLA BU İLİŞKİLERİ VE SONUÇLARINI İNCELEYELİM.
OSMANLI-İRAN İLİŞKİLERİ (1577-1639): 1555'TE İMZALA-NAN AMASYA ANTLAŞMASI'NIN 1577'DE BOZULMASI ÜZERİNE BAŞLAYAN SAVAŞLAR 1639'A KADAR DEVAM ETTİ.
8

ŞAH TAHMASP'IN 1579'DA ÖLÜMÜYLE BAŞLAYAN TAHT KAVGALARINDAN YARARLANMAK İSTEYEN III. MURAD, İRAN ÜZERİNE BİR SEFER BAŞLATILMASINI EMRETMİŞ BULUNUYORDU.

OSMANLI ORDUSUNUN HAZAR DENİZİ'NE KADAR İLERLEMESİ ÜZERİNE BARIŞ GÖRÜŞMELERİNE GEÇİLDİ VE....

9

13 YIL SONRA BU KEZ ŞAH ABBAS OSMANLI DEVLETİ'NİN AVUSTURYALILARLA SAVAŞA GİRMESİNDEN YARARLANARAK ÖNCE TEBRİZ'İ, DAHA SONRA ERİVAN'I GERİ ALDI. OSMANLI DEVLETİ, İRANLILARIN DİYARBAKIR VE MUSUL'A İLERLEMELERİ ÜZERİNE İMZALANAN NASUH PAŞA ANTLAŞMASI İLE....

10

İRANLILARIN BU VAATLERİNİ TUTMAMALARI ÜZERİNE 1617'DE SAVAŞ YENİDEN BAŞLADI VE ERTESİ YIL İMZALANAN SERAV ANTLAŞMASI İLE NASUH PAŞA ANTLAŞMASI'NIN KOŞULLARI-NIN YERİNE GETİRİLMESİ SAĞLANDI.

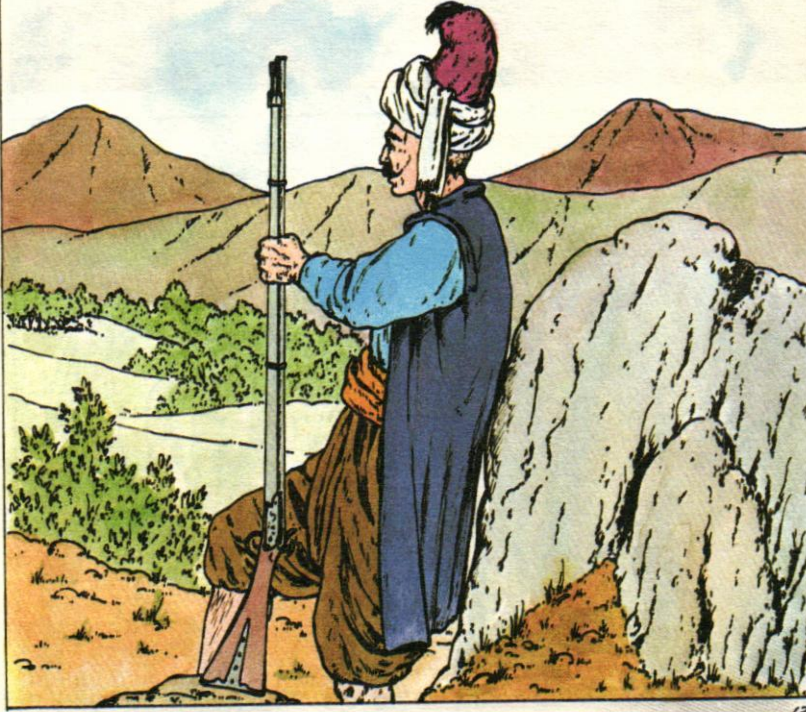

BU ARADA, BEKİR SUBAŞI ADLI BİRİ BAĞDAT'TA İSYAN EDEREK İDAREYİ ELE ALMIŞ BULUNUYORDU. ONUN ŞAH ABBAS'TAN YARDIM İSTEMESİ ÜZERİNE, 17 YIL SÜRECEK OLAN SON OSMANLI-İRAN SAVAŞI PATLAK VERDİ.

11

SAVAŞIN IV. MURAD'IN SALTANA-
TININ İLK YILLARINA RASTLAYAN DÖ-
NEMİ, İRANLILARIN LEHİNE BİR GELİŞ-
ME GÖSTERDİ. ANCAK DAHA SONRA
İDAREYİ ELİNE ALAN GENÇ PADİŞAH
İRAN'A DÜZENLEDİĞİ SEFER SONUNDA
DOĞU ANADOLU'YU VE REVAN'I OS-
MANLI TOPRAKLARINA KATMAYI
BAŞARDI.
BAĞDAT'IN ALINMASI SIRASINDA
ŞAH ABBAS ÖLMÜŞ, YERİNE OĞLU GEÇ-
MİŞTİ. YENİ ŞAH'IN BARIŞ İSTEMESİ
ÜZERİNE, KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI
(1639) İMZALANARAK SAVAŞA
SON VERİLDİ.
12

BU ANTLAŞMAYA GÖRE, AZERBAYCAN VE REVAN İRAN'A BIRAKILIYOR, BAĞDAT OSMANLILARDA KALIYOR, ZAGROS DAĞLARI İRANLILARLA OSMANLILAR ARASINDA SINIR KABUL EDİLİYORDU.

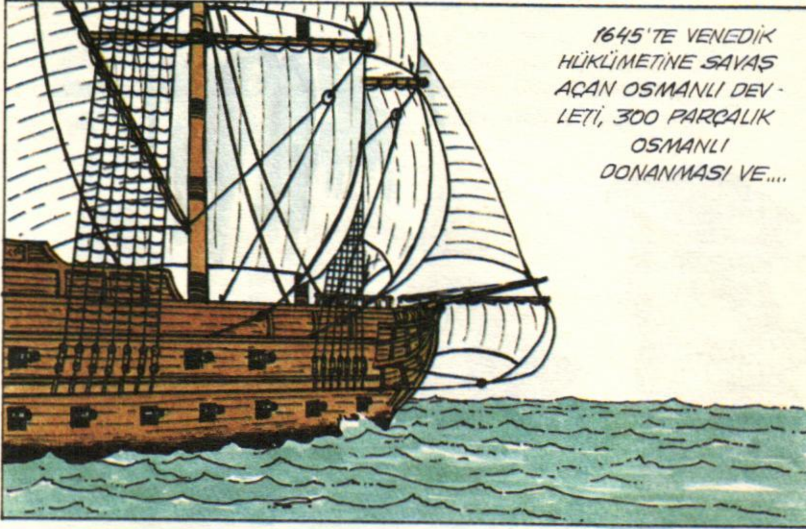

13

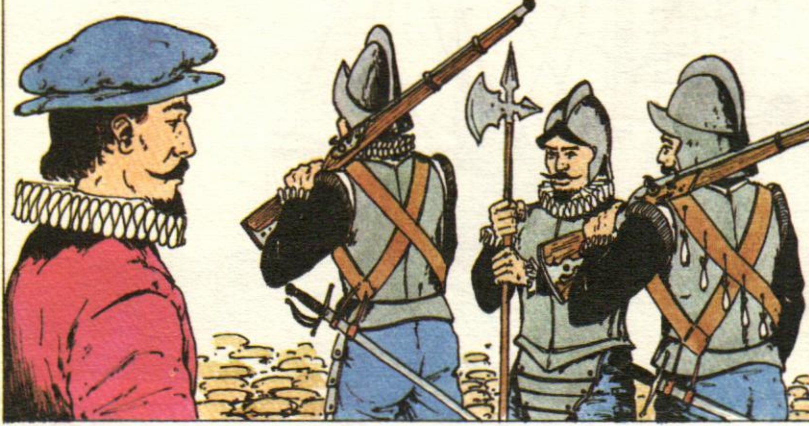

OSMANLI-VENEDİK İLİŞKİLERİ (1645-1669): KIZLAR AĞASI SÜMBÜL AĞA'NIN MISIR'A GİDERKEN BİNDİĞİ GEMİNİN KORSANLAR TARAFINDAN YAĞMALANIP, KENDİSİNİN ÖLDÜRÜLMESİ VE CARİYELERİNİN GİRİT'E GÖTÜRÜLÜP SATILMASI OLAYI....

...ADANIN, STRATEJİK DEĞERİNDEN DOLAYI UZUN ZAMANDAN BERİ DÜŞÜNÜLEN FETHİNİ HIZLANDIRDI.

14

1645'TE VENEDİK HÜKÜMETİNE SAVAŞ AÇAN OSMANLI DEV-LETİ, 300 PARÇALIK OSMANLI DONANMASI VE....

...100 KİŞİLİK ORDUSUYLA, YUSUF PAŞA KOMUTASINDA HANYA LİMANINA GİREREK KALEYİ KUŞATTI.

BUNUN ÜZERİNE HAREKETE GEÇEN VENEDİKLİLER, ÇANAKKALE BOĞAZI ÖNÜNDEKİ ADALARI İŞGAL ETTİLER. KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA, SADRAZAMLIĞA GEÇTİKTEN KISA BİR SÜRE SONRA ADALARI GERİ ALMAYI BAŞARDI.

YERİNE GEÇEN OĞLU FAZIL AHMED PAŞA, İKİ YIL SÜREN KANLI SAVAŞLARDAN SONRA KANDİYA KALESİ'Nİ TESLİM ALARAK GİRİT'İN FETHİNİ TAMAMLADI. VENEDİKLİLERLE YAPILAN ANLAŞMA SONUCU, BİRKAÇ İSKELE DIŞINDA BÜTÜN ADA, OSMANLI TOPRAKLARINA KATILMIŞ OLDU.

16

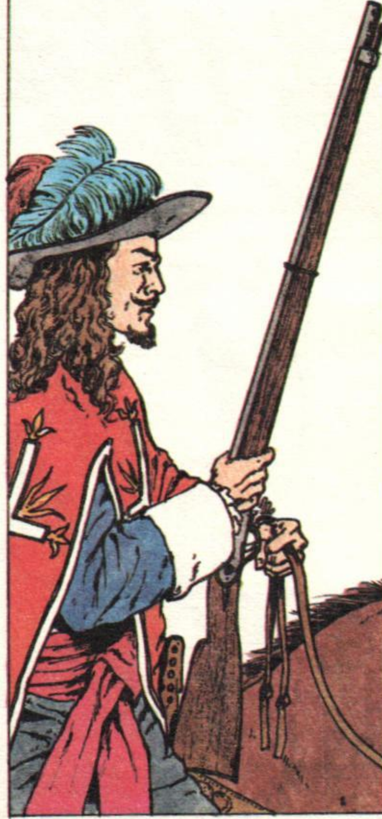
OSMANLI - LEHİSTAN
İLİŞKİLERİ (1620 - 1676):
1587'DE BAĞIMSIZLIĞINI
KAZANMIŞ OLAN LEHİS-
TAN'IN BOĞDAN'IN İÇ İŞLE-
RİNE KARIŞMASI SONUCU
GENÇ OSMAN (1618 - 1622)
KOMUTASINDAKİ BİR ORDU
HOTİN KALESİ'Nİ
KUŞATTI.

17

LEHLİLERİN 50 YIL SONRA
TÜRKLERİN HİMAYESİNDEKİ
KAZAKLARA SALDIRMALARI
BARIŞIN BOZULMASINA YOL
AÇTI. IV. MEHMED VE FAZIL
AHMED PAŞA KOMUTASINDAKİ
OSMANLI ORDUSUNUN LEHİS-
TAN İÇLERİNDEKİ İLERLEMELE-
Rİ, ANCAK BARIŞ TEKLİFİYLE
DURDURULABİLDİ.
18

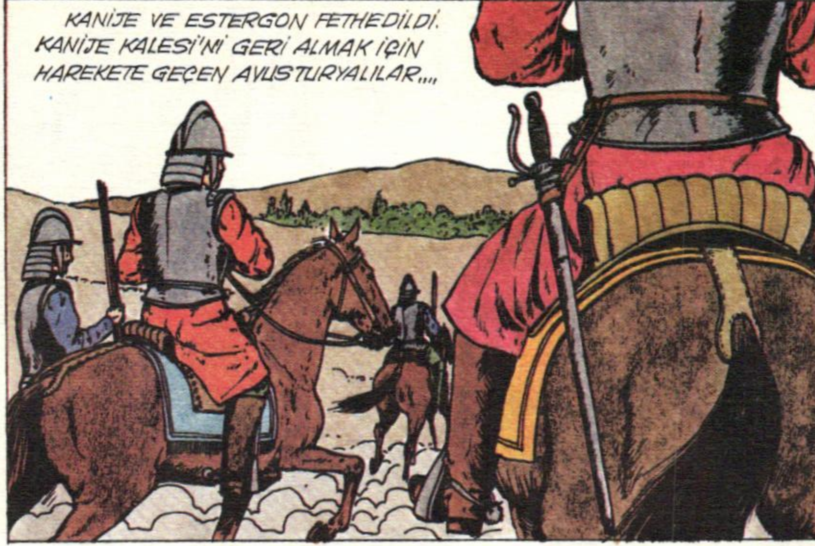

1672'DE İMZALANAN BUCAŞ ANTLAŞMASI'NA GÖRE PODOLYA OSMANLILARDA KALIYOR, LEHLİLER YILDA 22.000 ALTIN VERGİ VERMEYİ TAAHHÜT EDİYORLARDI.

BU TAAHHÜDÜ YERİNE GETİRMEYEN LEH KRALI JAN SOBİYESKİ YENİDEN SALDIRILARA BAŞLADI. DÖRT YIL SONRA YAPILAN YENİ BİR ANTLAŞMAYLA OSMANLI DEVLETİ YALNIZ PODOLYA ARAZİSİYLE YETİNMEK ZORUNDA KALDI (1676).
19

OSMANLI-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ (1593-1699):
KANUNİ DEVRİNDE AVUSTURYA İLE YAPILAN
BARIŞ ANTLAŞMASI (1568) BOSNA BEYLER-
BEYİ HASAN PAŞA'NIN AVUSTURYA
ÜZERİNE YAPTIĞI BİR AKIN
SIRASINDA ŞEHİT EDİLME-
SİYLE BOZULDU (1593).

BİZZAT III. MEHMED (1595-1603)
KOMUTASINDA YOLA ÇIKAN OSMANLI
ORDUSU EĞRİ KALESİ'Nİ KUŞATARAK
HAÇOVA DENİLEN YERDE AVUSTURYA
ORDUSUNU BOZGUNA
UĞRATTI (26 EKİM
1596).

20

KANİJE VE ESTERGON FETHEDİLDİ.
KANİJE KALESİ'Nİ GERİ ALMAK İÇİN
HAREKETE GEÇEN AVUSTURYALILAR,...

...KARLI BİR KIŞ GÜNÜ KUŞATMAYI YARARAK
DÜŞMANDAN ÇOK SAYIDA GANİMET VE CEPHANE
ELDE EDEN TİRYAKİ HASAN PAŞA'NIN AMANSIZ
DİRENİŞİ KARŞISINDA YENİK DÜŞTÜLER.

21

EFLAK, BOĞDAN VE ERDEL BEYLERİ TEKRAR OSMANLI DEVLETİ'NE BOYUN EĞDİ.
MACARİSTAN KRALLIĞI ERDEL BEYİ BOSKA'YA VERİLEREK, SADRAZAM LALA MEHMED PAŞA TARAFINDAN KENDİSİNE TÖRENLE TAÇ GİYDİRİLDİ VE KILIÇ KUŞATILDI.
22

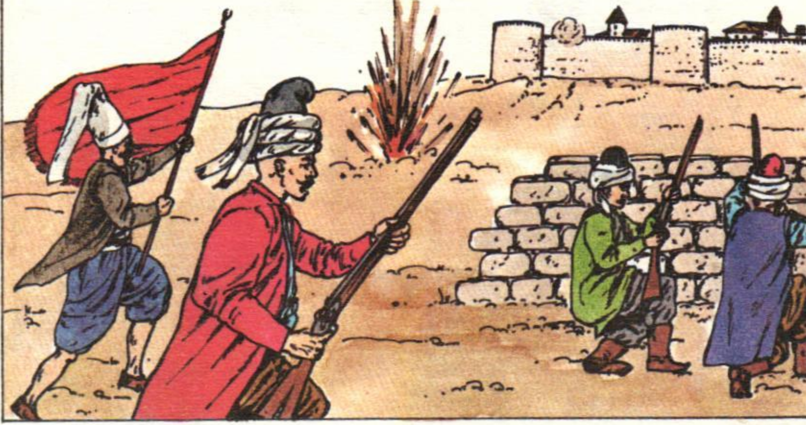

AVUSTURYA İLE 1606'DA İMZALANAN ZİTVATOROK ANTLAŞMASI'NA GÖRE, EĞRİ, KANİJE VE ESTERGON KALELERİ OSMANLILARDA KALIYOR, AVUSTURYALILARIN HER YIL ÖDEMEKTE OLDUKLARI 30.000 ALTINLIK VERGİ KALDIRILARAK YALNIZ BİR DEFAYA MAHSUS OLMAK ÜZERE 200.000 KARA KURUŞ SAVAŞ TAZMİNATI ÖDENMESİ KARARLAŞTIRILIYOR...

...KUTSAL ROMA-GERMEN İMPARATORU OLARAK KABUL EDİLEN AVUSTURYA ARŞİDÜKASI, PROTOKOL BAKIMINDAN OSMANLI PADİŞAHI İLE BİR TUTULUYOR VE KENDİSİNE ROMA ÇESARI UNVANI VERİLİYORDU.
23

ERDEL BEYİ RAKOÇİ'NİN 1658 YILINDAKİ BAŞKALDIRISI, KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA TARAFINDAN SERT BİR BİÇİMDE CEZALANDIRILDI VE VERGİLER İKİ KATINA ÇIKARILDI.

RAKOÇİ'NİN YARDIM TEKLİFİNİ KABUL EDEN AVUSTURYALILAR BİR KEZ DAHA OSMANLILARLA KARŞI KARŞIYA GELMİŞ OLDULAR. BU SIRADA KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA ÖLMÜŞ, YERİNE OĞLU FAZIL AHMED PAŞA GEÇMİŞTİ.

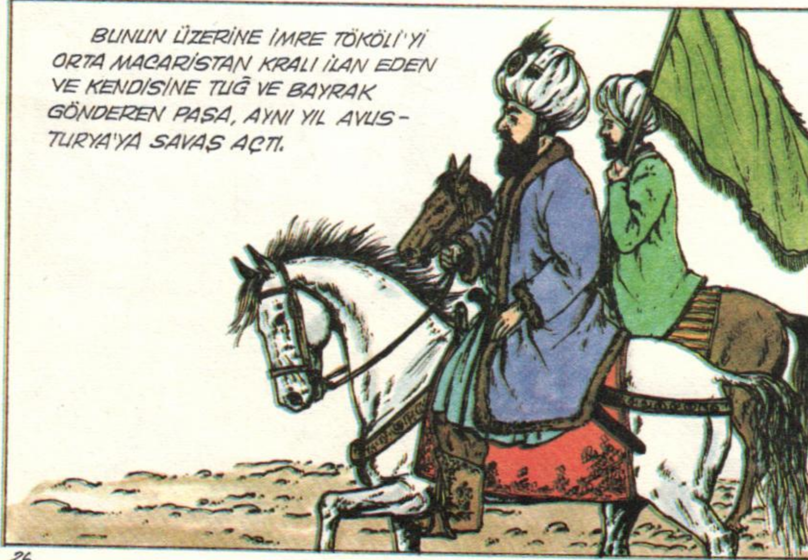
24

YENİ SADRAZAMIN UYVAR KALESİ'Nİ ALMASI ÜZERİNE AVUSTURYA BARIŞ İSTEMEK ZORUNDA KALDI. 1664'TE İMZA-LANAN VASVAR ANTLAŞMASI UYARINCA ERDEL YENİDEN OSMANLI İDARESİNE VERİLİYOR....

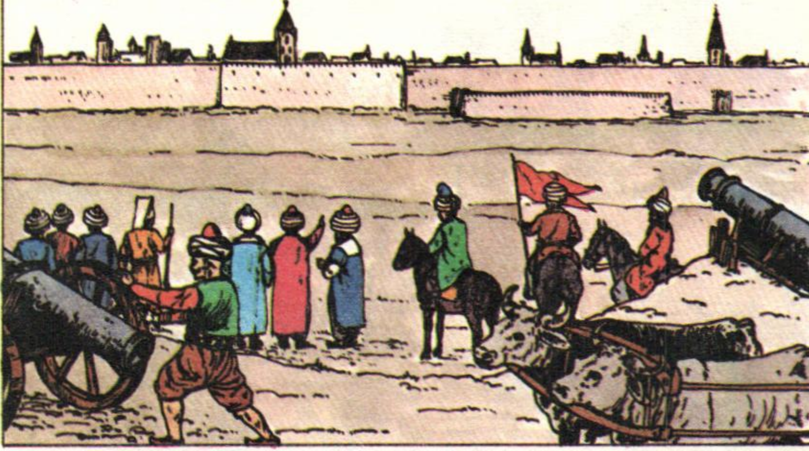

....AVUSTURYA 200.000 KARA KURUŞ SAVAŞ TAZMİ-NATIYLA CEZALANDIRILIYOR, UYVAR VE NOVİGRAD KALELERİ OSMANLILARDA BIRAKILIYOR, ZERİNVAR KALESİ İSE, ONARILMAMAK KOŞULUYLA AVUSTUR-YA'YA VERİLİYORDU.

25

ÜLKEDE MEZHEP ÖZGÜRLÜĞÜNÜ ORTADAN KALDIRAN AVUSTURYA İMPARATORU I. LEOPOLD'A İSYAN EDEN MACAR SOYLUSU İMRE TÖKÖLİ 1682 YILINDA SADRAZAM MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA'DAN YARDIM İSTEDİ.

BUNUN ÜZERİNE İMRE TÖKÖLİ'Yİ ORTA MACARİSTAN KRALI İLAN EDEN VE KENDİSİNE TUĞ VE BAYRAK GÖNDEREN PAŞA, AYNI YIL AVUSTURYA'YA SAVAŞ AÇTI.

26

1683 YILININ BAHARINDA YOLA ÇIKAN 200.000 KİŞİLİK OSMANLI ORDUSU, 300 TOPUN DESTEĞİNDE VİYANA ÖNLERİNE GELDİ.

PAPA'NIN ÇAĞRISI ÜZERİNE BÜTÜN AVRUPA I. LEOPOLD'UN YARDIMINA KOŞMAKTA GECİKMEMİŞTİ. BUNLARDAN LEH KRALI JAN SOBİYESKİ, 60.000 KİŞİLİK SÜVARİ KUVVETİYLE TUNA'YI GEÇTİ VE OSMANLI ORDUSUNU ARKADAN VURDU.
27

İKİ ATEŞ ARASINDA KALAN ORDU BÜYÜK BİR BOZGUNA UĞRADI VE GERİ ÇEKİLMEK ZORUNDA KALDI.

BU ARADA BELGRAD'A ÇEKİLMİŞ OLAN KARA MUSTAFA PAŞA DA, IV. MEHMED'İN GÖNDERMİŞ OLDUĞU CELLAT TARAFIN-DAN İDAM EDİLDİ.

28

BATILI DEVLETLER KAZANDIKLARI ZAFERİ PAPA'NIN DA DESTEĞİYLE KUTSAL BİR BAĞLAŞMAYLA PERÇİNLEMEK İSTEDİLER. AVUSTURYA, LEHİSTAN, VENEDİK VE MALTA ARASINDA KURULAN İTTİFAKA DAHA SONRA RUS ÇARI DELİ PETRO DA KATILDI VE OSMANLILARLA KUTSAL BAĞLAŞMA ÜLKELERİ ARASINDA SAVAŞ PATLAK VERDİ.

BUDİN'İN AVUSTURYALILAR, BOĞDAN'IN LEHLİLER, MORA VE DALMAÇYA KIYILARININ VENEDİKLİLER TARAFINDAN YAĞMALANDIĞI DÖNEMDE ASKERİ BİR İSYAN SONUCU IV. MEHMED TAHTTAN İNDİRİLEREK YERİNE II. SÜLEYMAN (1687-1691) GETİRİLDİ.

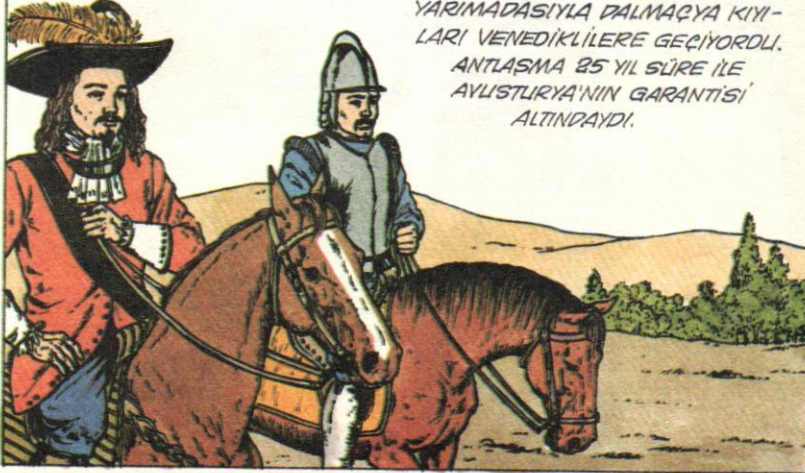

BU ARADA SADRAZAMLIĞA DA FAZIL MUSTAFA PAŞA GETİRİLMİŞ BULUNUYORDU. VİDİN, NİŞ VE BELGRAD'I GERİ ALAN MUSTAFA PAŞA SALANKAMEN'DE ŞEHİT DÜŞTÜ (1691). OSMANLI ORDUSU DAĞILDI.

30

II. MUSTAFA (1695-1703) DEVRİNDE ZENTA'DA UĞRANILAN YENİLGİ VE AZAK KALESİ'NİN RUSLARA GEÇMESİ ÜZERİNE BARIŞ GÖRÜŞMELERİNE GEÇİLDİ. RUSYA DIŞINDA BÜTÜN BAĞLAŞIK DEVLETLERLE AYRI AYRI İMZALANAN KARLOFÇA ANTLAŞMASI (26 OCAK 1699)'NA GÖRE....

....BANAT YAYLASI VE TEMEŞVAR İLİ DIŞINDA BÜTÜN MACARİSTAN VE ERDEL AVUSTURYA'YA BIRAKILIYOR, PODOLYA VE UKRAYNA LEHİSTAN'A VERİLİYOR, MORA YARIMADASIYLA DALMAÇYA KIYILARI VENEDİKLİLERE GEÇİYORDU. ANTLAŞMA 25 YIL SÜRE İLE AVUSTURYA'NIN GARANTİSİ ALTINDAYDI.

31

14 TEMMUZ 1700'DE RUSLARLA İMZALANAN İSTANBUL ANTLAŞMASI İLE AZAK KALESİ VE DOLAYLARINDAKİ 10 SAATLİK MESAFEDEKİ YERLER RUSYA'YA VERİLDİ, DİNYEPER IRMAĞI ÜZERİNDEKİ KALELER OSMANLILARA BIRAKILDI.

RUSLARLA TÜRKLER ARASINDA İMZALANAN BU İLK ANTLAŞMAYA GÖRE, AYRICA RUS HÜKÜMETİ İSTANBUL'DA BİR ELÇİ BULUNDURMA HAKKINA SAHİP OLUYOR VE RUSLARIN KUDÜS'Ü SERBESTÇE ZİYARET EDEBİLMELERİ SAĞLANIYORDU.

32

DURAKLAMA DEVRİ'NİN YAŞANDIĞI XVII. YÜZYIL BOYUNCA ÜLKE ÇOK SAYIDA İÇ İSYANLA SARSILDI. TARİHTE BUNLARA "İSTANBUL", "CELÂLİ" VE "EYALET" İSYANLARI ADI VERİLİR.

İSTANBUL'DA YENİÇERİLERLE SİPAHİLER TARAFINDAN ÇIKARTILAN İSYANLARIN TEMELİNDE EKONOMİK BOZUKLUK VE SOKULLU'NUN ÖLÜMÜYLE BAŞLAYAN ASKERİ DİSİPLİNSİZLİK YATMAKTA İDİ.

33

EN ÖNEMLİ İSYANLAR III. MURAD (1574-1595),
GENÇ OSMAN (1618-1622), IV. MURAD (1623-1640)
VE IV. MEHMED (1648-1687) DEVİRLERİNE RASTLAR.
III. MURAD DEVRİNDE, AYARI DÜŞÜK AKÇEYLE
ÖDENEN ULUFELER NEDENİYLE AYAKLANAN YENİÇE-
RİLERE, MAAŞLARININ GECİKTİRİLMESİNE
ÖFKELENEN SİPAHİLER DE KATILARAK
İSYAN BÜYÜDÜ.
34

SONUNDA SARAYA YÜ-
RÜYEN YENİÇERİLERİN
İSTEĞİ ÜZERİNE DEF-
TARDAR GÖREVDEN
ALINARAK BAŞI
VURULDU.

SİPAHİLER İSE, SARAY
BOSTANCILARI VE MUHA-
FIZLARI TARAFINDAN GERİ
PÜSKÜRTÜLDÜ. BU
ARADA ÇIKAN ÇATIŞ-
MADA 400 KADAR
SİPAHİ ÖLMÜŞTÜ.

...PADİŞAHLA AYNI DÜŞÜNCEDE OLAN SADRAZAMIN, HOCASI ÖMER EFENDİ'NİN VE DİĞER BAZI KİMSELERİN İDAMINI İSTEDİLER.

36

GENÇ OSMAN BUNUN ÜZERİNE HACCA GİTMEKTEN VAZGEÇTİ, ANCAK İDAMLARI ONAYLAMADI. ASİLER SARA-YA SALDIRARAK DELİ MUS-TAFA'YI PADİŞAH İLAN ETTİLER.

AĞAKAPISI'NA SIĞINMIŞ OLAN GENÇ OSMAN'I DA BİN BİR HAKARETLE ÖNCE ORTA CAMİ'E, DAHA SONRA YEDİKULE ZİNDANINA GÖTÜRDÜLER.

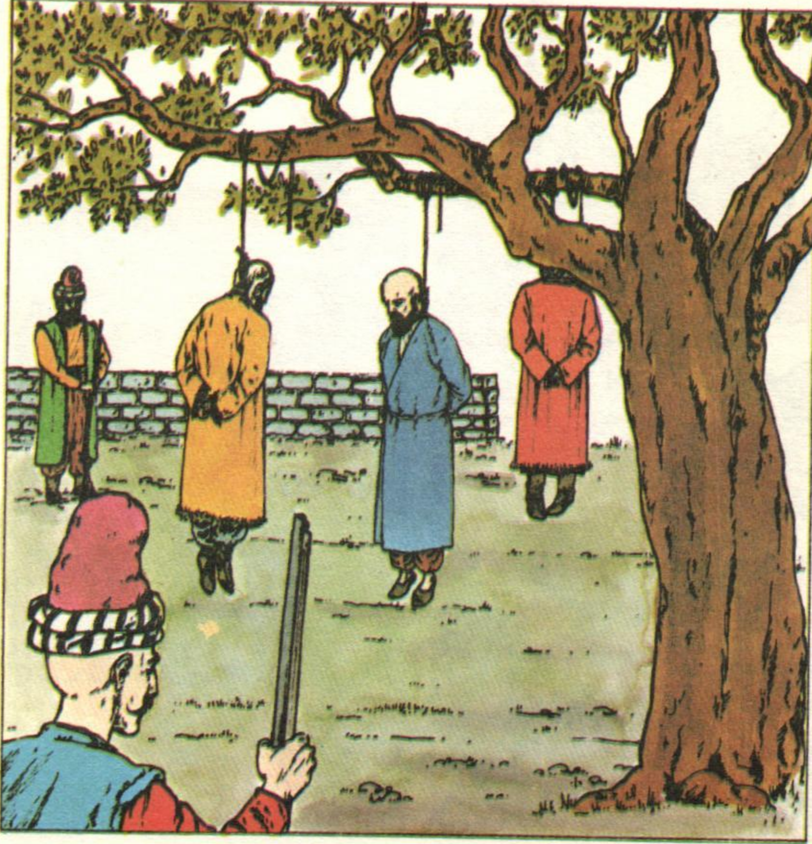
37

GENÇ
OSMAN'IN BURA-
DA DAVUD PAŞA,
65. ORTA'DAN KA-
LENDER ADLI BİR
YENİÇERİ VE Dİ-
ĞER BAZI CELLAT-
LAR TARAFINDAN
KEMENTLE BOĞU-
LARAK ÖLDÜRÜL-
MESİNDEN SON-
RA ÜLKE ON YIL
BÜYÜK BİR ANAR-
Şİ İÇİNE YUVAR-
LANDI.

YENİÇERİ VE SİPAHİLER
IV. MURAD'IN İLK ZAMANLA-
RINDA DA İKİ DEFA SARAYA
YÜRÜYEREK GENÇ PADİŞAHI
ÖLÜMLE TEHDİT ETTİLER.

38

IV. MEHMED'İN SALTANATI SIRASINDA HAREMAĞALARININ DEVLET İŞLERİNE KARIŞMALARI ÜZERİNE BAŞLAYAN İSYAN ÇOK SAYIDA SARAY GÖREVLİSİNİN ÖLÜMÜNE YOL AÇTI. CESETLERİN SULTANAHMET MEYDANI'NDA BİR ÇINARA ASILARAK TEŞHİR EDİLDİĞİ BU OLAYA TARİHTE "VAKVAK VAKASI" ADI VERİLİR.

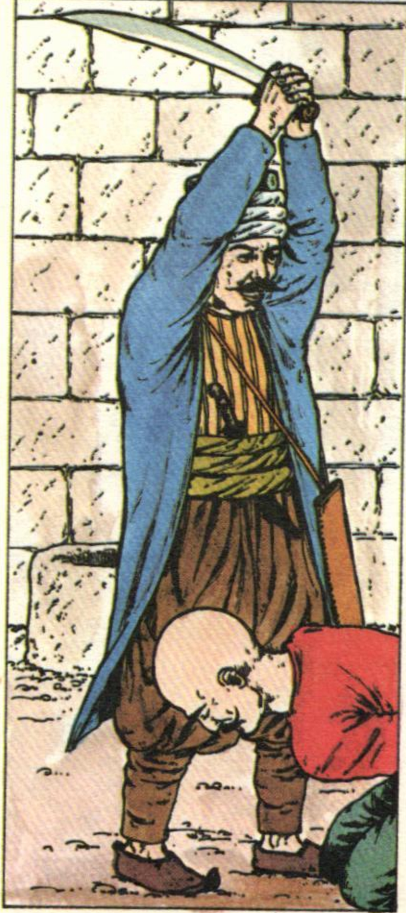

ANADOLU'DA XVI. YÜZYILIN SONLARINDA BAŞLAYAN VE XVII. YÜZYILIN ORTALARINA KADAR DEVAM EDEN CELÂLİ İSYANLARININ EN ÖNEMLİ ELEBAŞLARI; KARAYAZICI, DELİ HASAN, CANBOLATOĞLU...

...KALENDEROĞLU, KÖR MAHMUD, KATIRCIOĞLU VE GÜRCÜ NEBİ ADLI KİŞİLERDİ.

40

DEVLET İSYANLARI BASTIRMA-
DA BAZAN I. AHMED (1603-1617)
DEVRİNDE OLDUĞU GİBİ ZOR
KULLANIR....

41

DURAKLAMA DEVRİ'NİN YAŞANDIĞI XVII. YÜZYIL BOYUNCA EFLAK, BOĞDAN, ERDEL GİBİ BEYLİKLERLE, YEMEN, BAĞDAT, BASRA VE TRABLUSGARP GİBİ EYALETLERDE DE DEVLET OTORİTESİNİN ZAYIFLAMASINDAN DOLAYI BAZI İSYANLAR ÇIKTI.

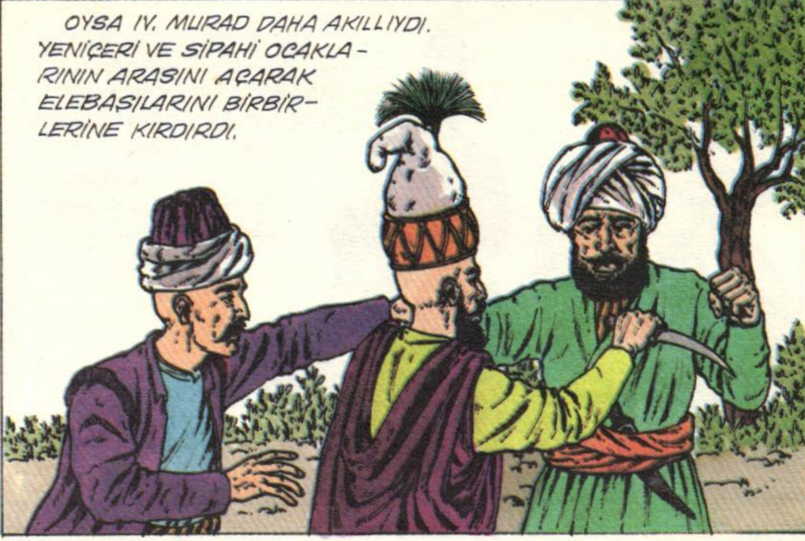

BUNLARIN YANI SIRA YERLİ BİRTAKIM DEREBEYLERİ VE GÜÇLÜ BAZI YENİÇERİ AĞALARI KENDİ BÖLGELERİNDE YARI BAĞIMSIZ KÜÇÜK BEYLİKLER KURMAYA ÇALIŞTILAR.

42

I. AHMED DEVRİNDE SADRAZAMLIK MAKAMINDA BULUNAN KUYUCU MURAD PAŞA, BUNLARLA MÜCADELE İÇİN İDAREDEKİ AKSAKLIKLARI GİDERMEK VE ŞİKÂYETLERİN KAYNAĞINI ARAŞTIRMAK YERİNE ZOR KULLANMAK YOLUNA GİTTİ VE...
...ÇEVRESİNE KORKU VE DEHŞET SAÇARAK 100.000'E YAKIN İNSANI HAKLI YA DA HAKSIZ YERE İDAM ETTİRDİ.
43

ISLAHAT YOLUNDA İLK CİDDİ ADIMI ATAN GENÇ OSMAN OLDU. ÖNCE SARAYDAN KIZ ALMA GELENEĞİNİ BOZARAK ŞEYHÜLİSLAM ESAD EFENDİ'NİN KIZIYLA EVLENDİ, DAHA SONRA PERTEV PAŞA'YA DAMAT OLDU. BÖYLELİKLE SARAYI HALKA DA AÇMIŞ OLUYORDU.
44

YENİÇERİ OCAĞI'NI KALDIRMAK İSTEMESİ ONUN HAYATINA MAL OLDU. TECRÜBESİZLİĞİ NEDENİYLE BU DÜŞÜNCESİNİ HERKESE AÇMASI SONUNDA HABERİ DUYAN YENİÇERİLER TARAFINDAN DAHA ÖNCE ANLATILDIĞI GİBİ BOĞULARAK ÖLDÜRÜLDÜ.

ŞARAP VE TÜTÜNÜ YASAKLADI. MEYHANELERİ KAPATTI. GECE SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI KOYDU. KENDİSİ DE KIYAFET DEĞİŞTİREREK GECELERİ ŞEHRİ DOLAŞIR VE EMİRLERİNE UYULUP UYULMADIĞINI KONTROL EDERDİ.

ANCAK İÇKİYE DÜŞKÜNLÜĞÜ NEDENİYLE DEVLETİN GERİLEMESİNİN NEDENLERİ ÜZERİNE BİR RAPOR HAZIRLATTIĞI KOÇİ BEY'İN ÖNERİLERİNİ İNCELEMEYE FIRSAT BULAMADAN GENÇ YAŞTA ÖLDÜ (1640).

YERİNE KARDEŞİ DELİ İBRAHİM (1640-1648) GEÇTİ. BU DEVİRDE CİNCİ HOCA ADLI BİRİNİN DEVLET İŞLERİNE KARIŞMASI SONUCU İKTİDAR BÜSBÜTÜN ZAYIFLADI VE DELİ İBRAHİM BOĞDURULARAK YERİNE YEDİ YAŞINDAKİ OĞLU IV. MEHMED (AVCI, 1648-1687) GEÇİRİLDİ.

ÇOCUK PADİŞAHIN SALTANATININ İLK YILLARINDA BÜYÜK VALİDE KÖSEM SULTAN İLE VALİDE TURHAN SULTAN ARASINDAKİ ÇEKİŞME, KÖSEM SULTAN'IN BOĞDURULMASIYLA SONUÇLANDI. BUNU SADRAZAM TARHUNCU AHMED PAŞA'NIN İDAMI İZLEDİ.

TURHAN SULTAN DEVLETİN BOZULAN DÜZENİNİ YENİDEN KURMAK İÇİN KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA'DAN YARDIM İSTEDİ VE KENDİSİNİ SADRAZAMLIĞA ATADI.

YENİ SADRAZAM, İLK İŞ OLARAK DİNİ BİR TARTIŞMA NEDENİYLE İKİYE AYRILMIŞ OLAN İSTANBUL ULEMASI ARASINDAKİ GÖRÜŞ AYRILIKLARINI GİDERDİ.

DAHA SONRA ORDU VE DONANMANIN BAŞINA GEÇEREK ÇANAKKALE BOĞAZI'NI İŞGAL ETMİŞ OLAN VENEDİKLİLERİN AMİRAL GEMİSİNİ KARA MEHMED'İN ATTIĞI BİR GÜLLE İLE BATIRDI VE DÜŞMANIN MANEVİYA-TINI BOZDU.

48

VENEDİKLİLERİN GERİ ÇEKİLMELERİNDEN YARARLANARAK LİMNİ, BOZCAADA VE İMROZ (GÖKÇEADA)'U GERİ ALDI. GİRİT'E ASKER GÖNDERDİ. ERDEL BEYİNİN İSYANINI BASTIRDI.

ANADOLU'DAKİ İSYANCI BEYLERİ DESTEKLEYEN HALEP VALİSİ ABAZA HASAN PASA VE TARAFTARLARINI HALEP'TE İDAM ETTİRDİ. TARİHİ KAYNAKLAR KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA (1656-1661)'NIN BEŞ YIL SÜREN SADRAZAMLIĞI SIRASINDA 36.000 KİSİYİ ÖLDÜRTTÜĞÜNÜ YAZARLAR.

ÖLÜMÜNDEN SONRA AYNI MAKAMA GETİRİLEN OĞLU KÖPRÜLÜZADE FAZIL AHMED PAŞA (1661-1676) BU GÖREVİNİ 15 YIL BOYUNCA SÜRDÜRMÜŞ VE ÜLKE ONUN DEVRİNDE HER ALANDA YENİDEN ATILIMA GEÇMİŞTİR.

ADI GEÇEN AİLENİN HİZMETİNDEN FAZLASIYLA MEMNUN OLAN IV. MEHMED, FAZIL AHMED PAŞA'NIN ÖLÜMÜNDEN SONRA SADRAZAMLIĞA KÖPRÜLÜ'NÜN EVLATLIĞI VE DAMADI OLAN MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA'YI ATADI.

ONUN İDAMIYLA BİRLİKTE KÖPRÜLÜLER DEVRİ (1656-1683) SONA ERİYORDU. XVII. YÜZYILDA KÖPRÜLÜ AİLESİNDEN SADRAZAMLIK MAKAMI-NA GETİRİLEN ÖTEKİ İKİ VEZİR, FAZIL MUSTAFA PAŞA VE AMCAZADE HÜSEYİN PAŞA'DIR.

51

YÖNETİMDE ÇEŞİTLİ
AKSAKLIKLARIN YAŞANDIĞI
DURAKLAMA DEVRİ'NDE
ALINAN EN ÖNEMLİ KARAR,
I. AHMED DEVRİNDE OSMANLI
VERASET SİSTEMİNDE
DEĞİŞİKLİK YAPILARAK
PADİŞAHLIĞIN BABADAN
OĞULA DEĞİL DE...

.... OSMANLI SOYU İÇİNDE
EN BÜYÜK VE EN YETENEK-
Lİ OLANINA GEÇMESİ
YOLUNDA ALINMIŞTIR.
BU USULLE BİRLİKTE ŞEH-
ZADELERİN SANCAKLARA
ATANMALARINA SON VERİL-
DİĞİ VE SARAYDA HAPSE-
DİLMEYE BAŞLANDIKLARI
GÖRÜLÜR.

AYNI DÖNEMDE DEVŞİRME USULÜ-NÜN DE KALDIRILMA-SIYLA, OCAĞA GELİ-Sİ GÜZEL KİMSELER ALINMAYA BAŞLAN-MIŞ VE DOLAYISIYLA ORDUDAKİ DİSİPLİN BOZULMUŞTUR.

MALİYENİN KÖTÜYE GİDEN DURUMUNU DÜZELT-ME ÇALIŞMALARI KEMAN-KEŞ KARA MUSTAFA PA-ŞA'NIN SADRAZAMLIĞI DÖNEMİNE RASTLAR.
BU DÖNEMDE İLLERİN GELİR DURUMU SAP-TANMIŞ, AYARI DÜŞÜK PARA-LAR TOPLATTI-RILARAK...

.... YENİ PARALAR BASTIRILMIŞ, ASKERİN ULUFELERİ ÖDENEREK İSYANLAR ÖNLENMİŞTİR. ANCAK BÜTÜN BU TEDBİRLER KEMANKEŞ KARA MUSTAFA PAŞA İLE TARHUNCU AHMED PAŞA'YI İDAMDAN KURTARA-MAMIŞTIR.

KÖPRÜLÜLER DEVRİ'NE KADAR BAŞA GEÇEN SADRAZAMLAR, PADİŞAHLARA YARANMAK İÇİN GEREKSİZ İSRAFLARDA BULUNMUŞLAR VE HAZİNEYİ TÜKETMİŞLERDİR.

54

AVRUPA'DA RÖNESANS'IN ETKİN OLDUĞU BU DÖNEMDE İMPA-
PARATORLUKTA, MATEMATİK, TIP VE FELSEFE DERSLERİNİN GİDEREK
ÖNEMLERİNİ YİTİRDİĞİ, MEDRESELERİN BİLGİSİZ VE GERİCİ DİN ADAM-
LARININ İDARESİNE GİRDİĞİ GÖZLENMEKTEDİR.

BUNDA EN BÜYÜK ETKEN, SİYASİ BİRTAKIM ENTRİKALAR SONUCU
MEDRESE İLE HİÇBİR İLGİSİ BULUNMAYAN KİŞİLERİN MÜDERRİS-
LİKLERE GETİRİLMESİ VE KENDİLERİNE İLMİ RÜTBELER
VERİLMESİDİR.

DURAKLAMA DEVRİ'NDE YETİŞMİŞ OLAN DEĞERLİ BİLGİN VE ŞAİRLERİN BAŞINDA KÂTİP ÇELEBİ GELİR. ESERLERİ İÇİNDE EN ÜNLÜLERİ: "KEŞFÜ'Z-ZÜNÛN, "CİHÂN-NÜMA, "FEZLEKE-İ OSMANÎ" VE "ATLAS MİNOR TERCÜMESİ"DİR.

YİNE BU DÖNEMDE ÜNLÜ TÜRK GEZGİNİ EVLİYA ÇELEBİ 30 YIL SÜREN GEZİLERİ SONUNDA "SEYAHATNAME" ADLI ÇOK İLGİNÇ VE DEĞERLİ BİR ESER YAZMIŞTIR.

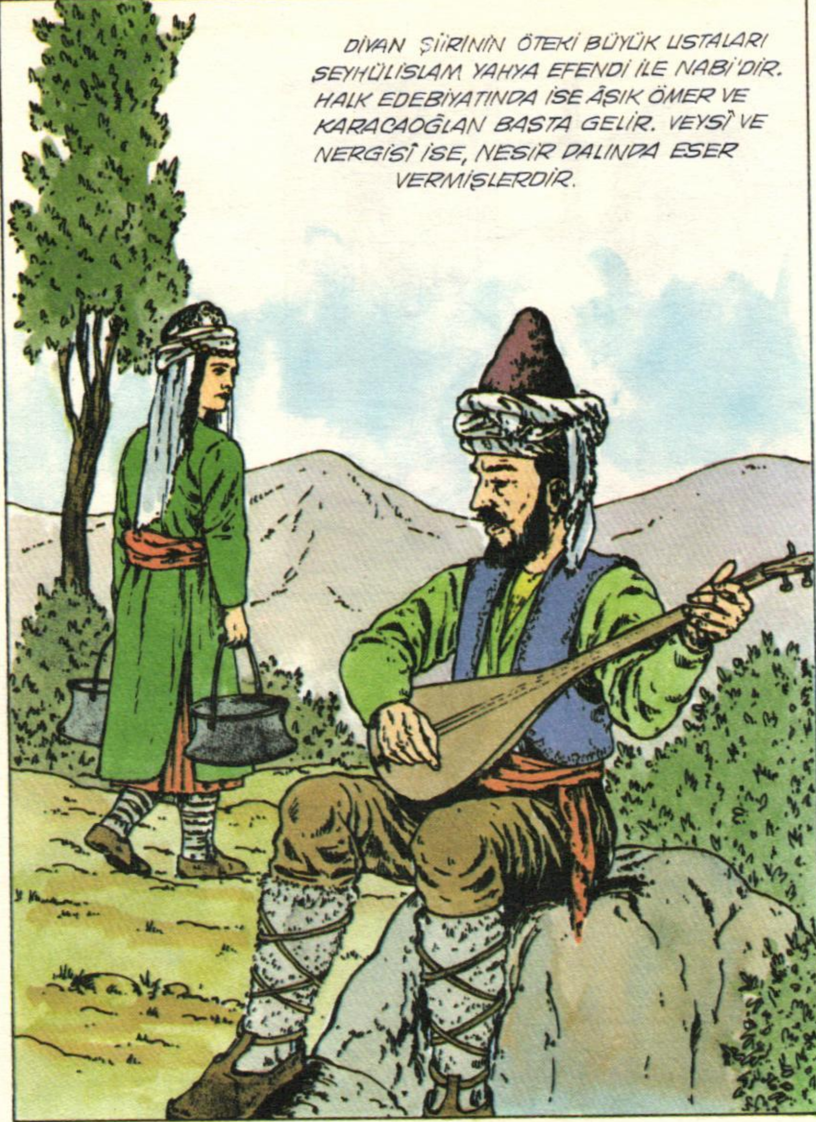

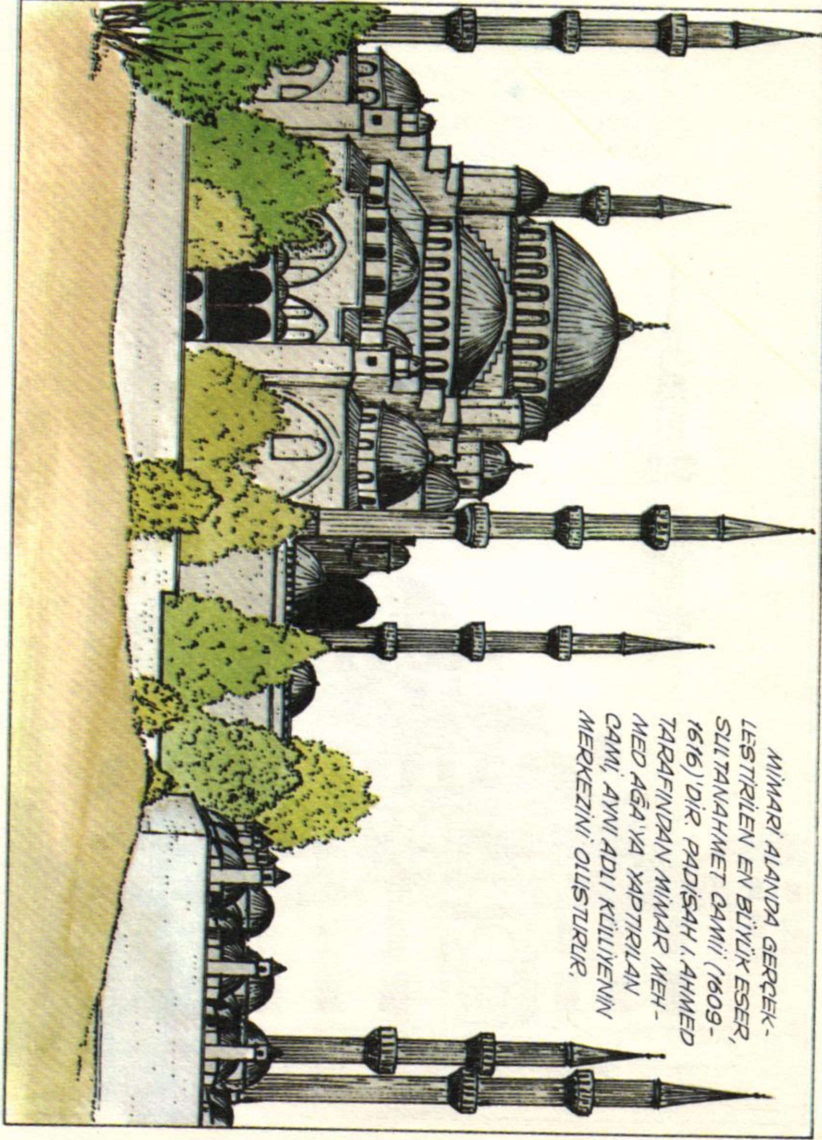

TANINMIŞ TARİHÇİ HALEPLİ NAİMA EFENDİ'NİN 1591 - 1659 YILLARINI KAPSAYAN ALTI CİLTLİK BİR TARİHİ VARDIR (NAİMA TARİHİ).

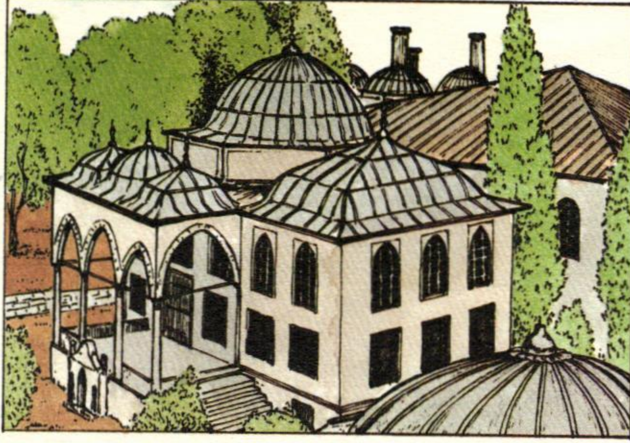

HİCİVLERİ İLE ÜNLÜ DİVAN ŞAİRİ NEF'İ, IV. MURAD'IN SADRAZAMI BAYRAM PAŞA'YI HİCVETTİĞİ İÇİN İDAM ETTİRİLMİŞTİR.

DİVAN ŞİİRİNİN ÖTEKİ BÜYÜK USTALARI ŞEYHÜLİSLAM YAHYA EFENDİ İLE NABİ'DİR. HALK EDEBİYATINDA İSE ÂŞIK ÖMER VE KARACAOĞLAN BAŞTA GELİR. VEYSÎ VE NERGİSÎ İSE, NESİR DALINDA ESER VERMİŞLERDİR.
58

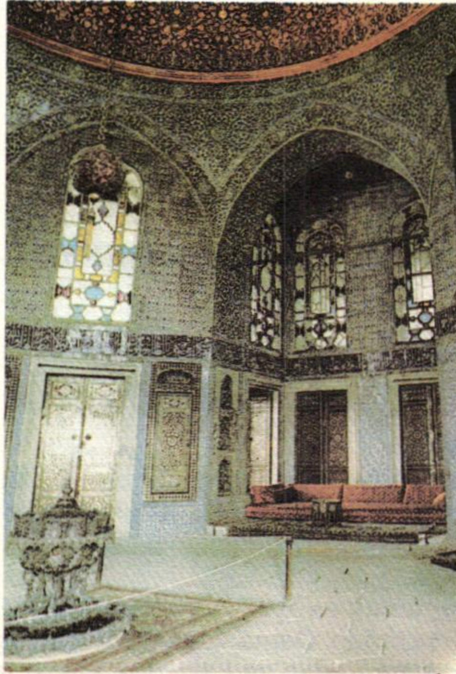

MİMARİ ALANDA GERÇEK-
LEŞTİRİLEN EN BÜYÜK ESER,
SULTANAHMET CAMİİ (1609-
1616)'DIR. PADİŞAH I. AHMED
TARAFINDAN MİMAR MEH-
MED AĞA'YA YAPTIRILAN
CAMİ, AYNI ADLI KÜLLİYENİN
MERKEZİNİ OLUŞTURUR.
59

III. MURAD'IN KADINI SAFİYE SULTAN'IN
EMRİYLE BAŞLANAN YENİCAMİ (1597),
IV. MEHMED'İN ANNESİ VALİDE TURHAN
SULTAN'IN YARDIMIYLA TAMAMLANMIŞTIR.
MİMARLARI DAVUD AĞA, DALGIÇ AHMED
ÇAVUŞ VE MUSTAFA AĞA'DIR.
60

REVAN KÖŞKÜ

IV. MURAD DEVRİNE AİT MUSTAFA PAŞA KÖŞKÜ İLE BAĞDAT KÖŞKÜ, ÇİNİ, OYMA, KAKMA VE SEDEF İŞÇİLİĞİNİN ENDER ÖRNEKLERİNDENDİR.

BAĞDAT KÖŞKÜ

61

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

1579
Sokullu Mehmed Paşa'nın ölümüyle birlikte Duraklama Devri başladı.

1590
İranlılarla imzalanan İstanbul Antlaşması ile Azerbaycan, Gürcistan, Luristan ve Dağıstan Osmanlı topraklarına katıldı.

1596
Bu tarihte Avusturya'ya karşı yaptıkları Haçova Meydan Savaşı'nı kazanan Osmanlılar, 1606'da imzalanan Zitvatorok Antlaşması ile Kanije ve Estergon kalelerini ele geçirdiler.

1611
Nasuh Paşa Antlaşması ile İran'dan alınan yerler geri verildi. İran yılda 200 deve yükü ipekle vergilendirildi.

1618
Bir yıl önce İran'la yeniden başlayan savaş bu kez Osmanlıların lehine sonuçlandı ve Nasuh Paşa Antlaşması'nın devamı sağlandı.

1639
İran ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması ile bugünkü Türkiye-İran sınırı saptandı.

1664
Avusturya ile imzalanan Vasvar Antlaşması uyarınca Erdel yeniden Osmanlı idaresine girdi.

1669
Girit fethedildi.

1672
Lehistan ile imzalanan Bucaş Antlaşması sonucu Podolya alındı.

1683
Bu tarihte Viyana'yı ikinci kez kuşatan Osmanlı ordusu büyük bir bozguna uğradı.

1699-1700
Rusya dışındaki bağlaşık devletlerle imzalanan Karlofça Antlaşması ile Macaristan ve Erdel Avusturya'ya bırakıldı. Podolya ve Ukrayna Lehistan'a verildi, Mora Yarımadası'yla Dalmaçya kıyıları Venedik'e bırakıldı. Ertesi yıl Ruslarla yapılan Istanbul Antlaşması uyarınca Azak Kalesi ve civarı, Dinyeper nehri üzerindeki kaleler Osmanlılarda kalmak üzere Rusya'ya terk edildi.